

Preuzeto iz časopisa Educating Children for Democracy, The Journal of International Step by Step Association, No 5, 2003.

Originalni naslov: My Classroom Is So Noisy! Classroom Management in the Step by Step Methodology

Moja učionica je tako bučna!

Upravljanje učionicom i KpK metodologija

Gerda Sula, Med, izvršna direktora KpK, Albanija

Tokom mog rada kao Korak po Korak trenera, upoznala sam dosta savesnih i odgovornih nastavnika, koji su se, posle uključivanja u Korak Po Korak program i početka primene KpK metodologije, najviše brinuli kako da održe red u učionici. Pitali su me: "Kako ću postići da me deca slušaju?" " Da li ću moći da održim svoj autoritet kao učiteljica, kad su deca svuda po učionici?" Odgovor koji sam im dala je da se neće odreći uloge učitelja, već da će je proširiti. Metodologija usmerena na decu, omogućava učiteljima da vode, mentoriju , ohrabruju decu i pomažu im da porastu. Ali, kako učitelji mogu to sve da postignu za tako kratko vreme kada ima toliko puno gradiva da se obradi u osnovnoj školi? Nama pomaže upravljanje učionicom.

Treba hrabrosti za promenu

Na početku, učitelji koji se uključe u Korak po Korak program, imaju rezerve u odnosu na ovu vrstu menadžmenta koji je usmeren na dete. Čula sam pitanja kao što su "Kako voditi odeljenje u kojem se nalazi hiperaktivno dete?" ili "Brinuću se previše oko toga da li sam sa decom prošla sve aktivnosti predviđene za jedan dan." Čak i roditelji brinu. Oni se brinu da će u učionicama vladati haos. "Hoću da budem siguran da će moje dete slušati sva uputstva koja učiteljica daje, a mislim da će ga ometati u Korak po korak programu." "Hoću da moje dete uči, a ne da se igra u učionici." Sve je ovo jako razumljivo. Treba hrabrosti i učiteljima i roditeljima da probaju nove metode i kada se od njih traži da budu otvorenog uma, a oni imaju dosta pitanja, dilema i rezervi . Takođe je divno neposredno gledati učitelje i roditelje kako, uživaju u odličnim rezultatima uvođenja prakse obrazovanja usmerenog na decu.

Učionica usmerena na dete - drugačiji pristup

Učitelji u učionicama usmerenim na dete, veruju u pozitivni potencijal svakog deteta, koji se manifestuje dinamičnim napretkom u razvoju. Zbog toga je apsolutno neophodno da se razmišlja izvan tradicionalnih metoda disciplinovanja, koji teži da «postrojava» decu u red (i to ne samo figurativno!). Voditi učionicu, ne znači samo reagovati na probleme i krizne situacije; to pre svega znači uzrastu prilagođeno, na kulturu osetljivo obrazovanje čija je svrha da predupredi pojavu problema u učionici. To znači kreirati pozitivnu sredinu za učenje za svako dete u vašoj učionici. Korak Po Korak učitelji teže da nauče decu demokratskim veštinama u životu koje obuhvataju:

- poštovanje sebe i drugih
- zajednički rad u grupama
- rešavanje problema razgovorom
- verbalno iskazivanje prijatnih/poželjnih i neprijatnih/nepoželjnih emocija
- donošenje odluka

Obraćanje "pogrešnom" ponašanju

Jako je važno da učitelji, koji moraju da menjaju svoj stil podučavanja od "na nastavnika usmerenog pristupa" na "pristup usmerenosti na dete", shvate da je potrebno vreme da se te veštine usavrše. Svako od nas će grešiti. I zbog svih nas smo termin " lošeg ponašanja/postupka" zamenili terminom "pogrešno/neprihvatljivo ponašanje/postupak" (Gartel 1997.). Kada učitelji objašnjavaju pogrešno/neprihvatljivo ponašanje učenika, oni su odlučni, ali prijateljski nastrojeni, daju savete i orijentisani su na pronalaženje rešenja. Oni ne kažnjavaju, ne kritikuju dete, već postupke. Učitelji koriste svaku situaciju da pomognu deci da nauče iz svojih grešaka, ne napadaju dete javno. Učitelj osnažuje decu da reše probleme, pomaže im, umesto da ih kažnjavaju zbog problema koji ne mogu da reše. Ovakav pristup uči decu da prihvate posledice svog ponašanja, dok njihovo samopoštovanje ostaje netaknuto.

Učitelji se izražavaju jezikom pozitivne akcije. Oni kažu "Mi hoćemo da hodamo hodnicima", umesto " Nemojte trčati hodnicima", ili "Hvala što ste pomogli Veri da

reši zadatak." Prijateljska pomoć odraslih, često, pomaže deci da sama, na svoj način reše probleme. Naš cilj je da, osmišljeno vodimo decu i pomognemo im da razviju empatiju, samopouzdanje i samokontrolu potrebnu za autonomiju - Pijažev termin za sposobnost donošenja pametnih i etičkih odluka (Kami 1984.).

Mreža podrške

Učitelji koji su se opredelili za KpK metodologiju nisu izolovani i usamljeni u rešavanju problema sa kojima se susreću. Za razliku od većine tradicionalnih učitelja, ovi učitelji mogu da se obrate za pomoć svojim mentorima, članovima Korak po Korak tima i drugim profesionalcima. Najvažnije je da oni prave partnerstva sa roditeljima, za dobrobit dece, rade zajedno i razmenjuju svoje brige. Mreža podrške pomaže učiteljima da izvedu težak zadatak učenja i primene demokratskih životnih veština. Jedini zadatak teži od učenja ovih veština je naučiti druge da ih primenjuju. Suštinska, prava promena se ne dešava preko noći, ona zahteva vreme. Ali, da li je vredno truda težiti da se postane onakav učitelj kakvog želite svojoj deci?

Osnove obrazovanja usmerenog na dete

Koncepti koji su u osnovi ovog programa nisu novi. Oni potiču iz bogate tradicije obrazovanja koja je evoluirala u prošlom veku. Herbart i Pestaloci su otkrili da deca najbolje uče kroz aktivnosti koje mogu povezati sa svojim iskustvom, bolje nego kroz davanje objašnjenja i izlaganje činjenica. Frobel, nemački edukator, je tokom hiljadu osamsto sedamdesetih, definisao svrhu obrazovanja kao harmonični razvoj detetovih "urođenih impulsa", kroz kreativne aktivnosti. Za Djuia, obrazovanje je način da se stvori pravedno društvo. On se zalagao da se demokratski ideali usvajaju i primenjuju unutar mikrokosmosa učionice. Drugi edukatori su u prvoj polovini dvadesetog veka razvili nove tehnike rada u učionici redefinišući ulogu nastavnika, da bi podržali ovaj pogled na obrazovanje. Tokom pedesetih, Bejker je opisao učionicu kao "podržavajuću sredinu za odrasle i decu u kojoj postižu razumevanje u oblasti međuljudskih odnosa". Himes i Red su uočili da "učitelj mora biti voljan da menja dnevni plan za dobrobit dece, a ne da

se drži programa kao čvrstog kodeksa u odnosu na koji će suditi ponašanju deteta." (Gartel 1997.)

Pijaže, poznati edukator tog vremena, je smatrao učionicu laboratorijom, u kojoj primena demokratije treba da bude modelovana, učena i naučena.

Odgovarajuće i neodgovarajuće upravljanje odeljenjem

Za sve ove edukatore učitelj predstavlja srž kreiranja sredine u kojoj će socijalni, lični i intelektualni razvoj biti omogućen. U navedenoj tabeli dati su uporedni primeri adekvatnog upravljanja učionicom od strane ozbiljnog, odgovornog učitelja kao i primeri neodgovarajućeg upravljanja učionicom.

Adekvatno upravljanje učionicom	Neadekvatno upravljanje učionicom
<p>Učitelji olakšavaju razvoj deteta, njegovih socijalnih veština, sposobnosti samokontrole i upravljanja sopstvenim ponašanjem tako što koriste tehnike pozitivnog podsticanja kao što su: modelovanje i ohrabrivanje poželjnih i očekivanih ponašanja; usmeravanje dece ka prihvatljivijim aktivnostima; postavljanje jasnih granica; jasno definisanje posledica za neodgovarajuće i štetno ponašanje i preduzimanje odgovarajućih akcija. Učiteljeva očekivanja su u skladu sa razvojnim mogućnostima dece. Učitelji su strpljivi i shvataju da svako manje kršenje pravila ne zahteva reakciju.</p>	<p>Učitelji provode dosta vremena kažnjavajući neprikladno ponašanje, ponižavaju decu koja se neadekvatno ponašaju konstantno ih šaljući u ćošak ili ih kažnjavajući na neki drugi način. Učitelji ne postavljaju jasne granice i ne smatraju da su deca pouzdana u poštovanju standarda pravilnog ponašanja. Okruženje je haotično i učitelji ne pomažu deci da nauče važna pravila ponašanja u grupi i odgovornostima.</p>

Na dete usmerena praksa u učionici

Ako ovo nekome zvuči kao nešto što je teško postići tokom školskog dana - i jeste! A u stvari nije ni manje ni više teško nego kod tradicionalnog pristupa podučavanju. Učitelji koji rade u učionicama usmerenim na dete, koriste se ovim načinima rada:

1. Učitelj je svestan da je teško ovladati veštinama, posebno socijalnim i da deca prave greške u procesu učenja. Učitelj posmatra decu u pozitivnom svetlu i pomaže im da nauče kako da upravljaju sobom, problemima i emocijama. Da bi postigli ovo, učitelji moraju napraviti jasnu razliku između dece, koju uvek bezuslovno vole, i njihovih postupaka/ponašanja. Zamerke kao što su "Ti si loš!" "Možeš bolje od toga!" "Bolje bi ti bilo da budeš dobar!" zbunjuju, plaše, ili usmeravaju dečije ponašanje ne pomažući im da nauče važne veštine koje im trebaju u demokratskom društvu.
2. Učitelj postavlja razumne granice koje deca mogu da dostignu. Učitelji mogu da se brinu da će situacija izmaći kontroli. Ali, pravila ponašanja u učionici - definisana zajedno sa decom na samom početku školske godine - mogu da služe za podsećanje dece na adekvatno ponašanje u učionici. Ova pravila su napisana jezikom pozitivne akcije i služe ne samo učiteljima, već i deci kao zajednički standard ponašanja u odeljenskoj zajednici.
3. Ovakav način upravljanja učionicom se ne koristi samo zato što je to moderno. Trend razvojno prilagođene prakse usmerene na dete se bazira na istraživanjima o dečijem razvoju. Učitelji koji odluče da rade na ovaj način svesni su da to ne mogu sami; oni grade partnerske, podržavajuće odnose sa roditeljima i kolegama. Učitelji ne koriste upravljanje učionicom u nekim prilikama, a tradicionalni, kažnjavajući pristup u drugoj prilici. Upravljanje na dete usmerenom učionicom sadrži u sebi veliki broj konkretnih postupaka i strategija, kao što su preveniranje problema, rešavanje konflikata, upravljanje kriznim situacijama. Učitelj upravlja situacijama i kreira one u kojima deca retko prave greške. Tehnike koje koristi su: promena rasporeda aktivnosti, uvažavanje individualnih razlika,

- promena rasporeda nameštaja u učionici i sl. Učitelj pomaže deci da razviju verbalne veštine potrebne za konstruktivno rešavanje konflikata, i podržava ih da sama nađu rešenje. Učitelj modeluje poželjna ponašanja i pruža svu potrebnu podršku deci da nauče da upravljaju konfliktom. To na početku zahteva blisku saradnju i direktnu pomoć učitelja. Vremenom učitelji mogu sve da prepuste deci, dovoljno je samo da ih ohrabruju dok sama pregovaraju i pokušavaju da razumeju osećanja drugih.
4. Upravljanje učionicom usmerenom na decu pruža šansu svakom detetu da bude uspešno. Mnogo učitelja koji prelaze sa tradicionalnog načina rada na KPK učionice, brinu, kao i roditelji, da ovaj model neće biti efikasan kao stari. Ali, naše iskustvo je pokazalo da deca u KPK učionicama postižu dobre akademske rezultate, kao i njihovi vršnjaci u tradicionalnim učionicama. Od velikog značaja je to da rezultati komparativne studije KPK metoda u osnovnim školama u Albaniji (Dedej 1999), pokazuju da deca iz KpK učionica imaju razvijeniji nivo socijalnih veština koje su važne u kasnijem životu.
  5. Učitelji koriste timski rad sa odraslima, posebno sa roditeljima. Partnerstvo sa roditeljima je bitno, jer deci treba usklađenost onoga što rade u školi i kod kuće da se ne bi zbunjivala. Ovo nije lak zadatak, ali uz dosta iskrenih poziva, čak i roditelji do kojih je teško dopreti, vremenom postanu uključeni. Takođe, partnerstvo sa ostalim nastavnicima i specijalistima pomaže učitelju i deci da shvate koliko je saradnja među odraslima važna. Radeći zajedno učitelji mogu da postignu ono što ne mogu sami.